

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Рахункової палати
від 08 вересня 2020 року №24-1

ЗВІТ
про результати аналізу звіту Фонду державного майна України
за 2019 рік у частині, що впливає на виконання державного
бюджету

Київ 2020

ЗМІСТ

ПРЕАМБУЛА.....	3
ВСТУП.....	3
1. ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА ВИКОНАННЯ ФОНДОМ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА УКРАЇНИ ПОВНОВАЖЕНЬ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ.....	4
2. АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЇ ЗІ ЗВІТУ ФОНДУ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА УКРАЇНИ ПРО ВИКОНАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ З ПРИВАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА.....	6
2.1. Формування переліків об'єктів, що підлягають приватизації.....	6
2.2. Підготовка до продажу, продаж об'єктів приватизації та фінансові результати приватизації.....	7
2.3. Забезпечення контролю за виконанням умов договорів купівлі-продажу.....	9
3. АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЇ ЗІ ЗВІТУ ФОНДУ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА УКРАЇНИ ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ У СФЕРІ ОРЕНДИ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА.....	10
4. АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЇ ЗІ ЗВІТУ ФОНДУ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА УКРАЇНИ ПРО УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМИ ПРАВАМИ ДЕРЖАВИ.....	11
4.1. Структура корпоративних прав держави.....	11
4.2. Робота Фонду з управління корпоративними правами держави. Захист майнових інтересів держави за кордоном.....	13
4.3. Участь Фонду у процедурах банкрутства	14
5. АНАЛІЗ ЗВІТУ ФОНДУ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА УКРАЇНИ В ЧАСТИНІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ МАЙНОМ.....	15
6. АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЇ ЗІ ЗВІТУ ФОНДУ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА ПРО ОЦІНКУ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА ТА РЕГУЛЮВАННЯ ОЦІНОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	16
7. АНАЛІЗ ЗВІТУ ФОНДУ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА УКРАЇНИ В ЧАСТИНІ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ ПРИВАТИЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	18
8. СТАН РЕАГУВАННЯ НА РЕКОМЕНДАЦІЇ (ПРОПОЗИЦІЇ) РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОПЕРЕДНЬОГО АНАЛІЗУ.....	19
ВИСНОВКИ.....	21
ПРОПОЗИЦІЇ.....	24

ПРЕАМБУЛА

Підстава для проведення аналізу: пункт 6 частини першої статті 7 Закону України “Про Рахункову палату”, План роботи Рахункової палати на 2020 рік.

Мета аналізу: оцінка повноти висвітлення у Звіті про роботу Фонду державного майна України та хід приватизації державного майна у 2019 році результатів виконання Фондом державного майна України (далі – Фонд) повноважень, визначених Законом України від 09.12.2011 № 4107-VI “Про Фонд державного майна України” та іншими законодавчими актами, в частині, що впливає на виконання державного бюджету.

Предмет аналізу: Звіт про роботу Фонду державного майна України та хід приватизації державного майна у 2019 році (далі – Звіт ФДМУ); нормативно-правові, організаційно-розпорядчі, інші акти та документи, які регулюють питання реалізації державної політики у сфері приватизації, оренди, використання та відчуження державного майна, управління об’єктами державної власності, у тому числі корпоративними правами держави щодо об’єктів державної власності, що належать до сфери управління Фонду, а також у сфері державного регулювання оцінки майна, майнових прав та професійної оціночної діяльності.

Початкові обмеження щодо проведення аналізу:

часові: аналізом охоплено 2019 рік;

географічні: м. Київ.

Критерії оцінки, які використовувалися під час аналізу:

- своєчасність, повнота та ефективність управлінських рішень: своєчасність, повнота, доцільність та ефективність прийняття управлінських рішень Фонду з питань предмета аналізу;

- повнота та достовірність викладеної у Звіті ФДМУ інформації: відповідність інформації фактичному стану справ.

Методи збирання даних: аналіз нормативно-правових, розпорядчих актів та інших документів, пов’язаних з предметом аналізу; перевірка та аналіз планових та звітних матеріалів, що стосуються предмета аналізу; аналіз стану виконання рекомендацій Рахункової палати за попереднім контрольним заходом; отримання інформації від посадових осіб Фонду; моніторинг засобів масової інформації та спеціальних видань з питань, пов’язаних з предметом аналізу.

Направлення запитів до Фонду.

ВСТУП

Частиною другою статті 4 Закону України від 09.12.2011 № 4107-VI “Про Фонд державного майна України” (далі – Закон № 4107) встановлено, що Фонд щороку подає Президентові України, Верховній Раді України і Кабінету Міністрів України звіт про роботу Фонду та хід приватизації державного майна.

Відповідно до пункту 6 частини першої статті 7 Закону України від 02.07.2015 № 576 “Про Рахункову палату” до повноважень Рахункової палати віднесено здійснення попереднього аналізу, до розгляду на засіданнях комітетів Верховної Ради України та на пленарних засіданнях Верховної Ради України, звіту Фонду в частині, що впливає на виконання державного бюджету.

Згідно з рекомендаціями Рахункової палати до Звіту про роботу Фонду за 2017 рік наказом Фонду від 31.07.2018 № 1018 “Про затвердження структури та порядку підготовки аналітичних довідок, звітів Фонду” (далі – наказ Фонду № 1018) затверджено структури річного звіту та щоквартальної аналітичної довідки про роботу Фонду та хід приватизації державного майна, а також Методичні рекомендації щодо їх складання (далі – Методичні рекомендації № 1018).

Відповідно до вимог законодавства Рахунковою палатою проведено аналіз надісланого¹ Фондом Звіту ФДМУ.

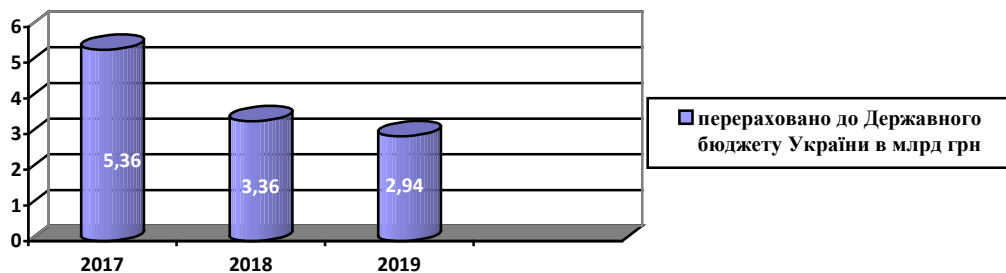
1. ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА ВИКОНАННЯ ФОНДОМ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА УКРАЇНИ ПОВНОВАЖЕНЬ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Складений за затвердженою наказом Фонду № 1018 структурою Звіт ФДМУ має інформативний характер і в цілому висвітлює питання виконання Фондом у 2019 році повноважень та завдань, визначених Законом № 4107.

Водночас надісланий для аналізу Звіт ФДМУ не затверджено рішенням колегії Фонду, чим не дотримано вимог пункту 9 наказу Фонду № 1018. За інформацією Фонду (лист від 06.08.2020 № 10-18-15724 на запит Рахункової палати від 29.07.2020), у зв'язку із запровадженням карантинних заходів відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 № 211, план роботи колегії Фонду не затверджено і, відповідно, засідання колегії не відбувалися. Водночас постановами Кабінету Міністрів України від 20.05.2020 № 392, від 17.06.2020 № 500 та від 22.07.2020 № 641 органам виконавчої влади, іншим державним органам рекомендовано застосовувати за можливості гнучкий режим робочого часу. За таких умов проведення колегії Фонду є можливим.

Аналіз узагальнених даних Звіту ФДМУ, зазначених у Стислому огляді результатів роботи Фонду за звітний період та всі роки діяльності (стор.6 Звіту ФДМУ), свідчить про зниження рівня забезпечення надходжень до державного бюджету за відповідними напрямками роботи Фонду протягом останніх років. Динаміку обсягів надходжень таких коштів наведено у діаграмі.

Діаграма. Динаміка обсягів надходження до державного бюджету коштів, перерахованих Фондом державного майна України протягом 2017–2019 років²

При цьому згідно зі Звітом ФДМУ результати роботи Фонду за звітний

¹ Лист Фонду від 08.05.2020 № 10-18-9062.

² За даними Звіту ФДМУ.

період характеризуються перевиконанням окремих планових показників та збільшенням деяких видів надходжень порівняно з 2018 роком.

В 2019 році надійшло 2,94 млрд грн: 1,555 млрд грн – від оренди державного майна, 0,84 млрд грн – від сплати дивідендів, 0,549 млрд грн – від приватизації державного майна.

Зокрема, у Звіті ФДМУ зазначено, що протягом звітнього періоду при плановому завданні надходжень 1,2 млрд грн від оренди державного майна до державного бюджету перераховано майже 1 555 млн грн (129,6 відс. плану) (стор. 6 Звіту ФДМУ).

За даними Звіту ФДМУ “у звітньому періоді Фонд забезпечив надходження до державного бюджету від дивідендів на корпоративні права держави та відрахування частини чистого прибутку господарських товариств, що перебувають в його управлінні, у розмірі понад 840 млн грн (131,8 відс. очікуваних надходжень). У той же час у 2018 році від дивідендів та відрахування частини чистого прибутку господарських товариств, що перебувають в управлінні Фонду, надійшло 1,65 млрд грн” (стор. 6 Звіту ФДМУ). **Таким чином, у 2019 році діяльність Фонду призвела до зменшення зазначених надходжень до державного бюджету майже у 2 рази порівняно з 2018 роком.**

Законом України “Про Державний бюджет України на 2019 рік” за кодом класифікації фінансування бюджету 500000 “Надходження від приватизації державного майна” затверджено **17,1 млрд гривень**. Відповідно до частини четвертої статті 15 Бюджетного кодексу України у разі зменшення обсягу джерел фінансування державного бюджету певного типу порівняно з обсягом, визначеним законом про державний бюджет, допускається за рішенням Кабінету Міністрів України, погодженим із Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету, збільшення обсягу джерел фінансування державного бюджету іншого типу з дотриманням граничного обсягу річного дефіциту державного бюджету.

Внаслідок невиконання на кінець року відповідних показників, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.11.2019 № 1104-р “Про збільшення у 2019 році обсягу джерел фінансування державного бюджету у зв’язку із зменшенням його за іншими джерелами фінансування” **планові надходження від приватизації державного майна зменшено на 16,4 млрд грн до 0,7 млрд гривень**. Зазначене рішення Кабінету Міністрів України погоджено на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань бюджету 27 листопада 2019 року (згідно з протоколом № 14).

При цьому аналіз Звіту ФДМУ показав, що, як і в попередні роки, у 2019 році Фондом не забезпечено виконання зазначеного показника. Так, за даними Звіту ФДМУ до державного бюджету перераховано **549,47 млн грн, або 78,5 відс. планових показників із змінами**. Водночас, за даними Річного звіту про виконання Державного бюджету України за 2019 рік (Підрозділ IV.2 “Фінансування за класифікацією фінансування бюджету за типом боргового зобов’язання” розділу IV “Фінансування” Звіту про виконання Державного бюджету України”), розміщеного на сайті Державної казначейської служби України, за підсумками 2019 року такі надходження

становили 549,52 млн грн, різниця – 0,05 млн гривень. Про різницю в обсягах надходжень у Звіті ФДМУ не зазначено, пояснень не наведено.

Отже, у Звіті ФДМУ міститься інформація про показники надходжень від приватизації державного майна, яка неповною мірою відповідає фактичним даним. Протягом 2019 року у понад 24 рази зменшено план надходжень до державного бюджету від приватизації майна (з 17,1 млрд грн до 0,7 млрд грн), але і такий план Фондом не виконано на 150 млн грн, або на 21,5 відсотка.

У Звіті ФДМУ при підбитті результатів роботи за звітний період та всі роки діяльності зазначено, що загалом у 2019 році Фондом перераховано до державного бюджету майже 3 млрд грн, отримано бюджетного фінансування у розмірі 0,338 млрд грн та принесено державі чистого прибутку у сумі майже 2,662 млрд гривень.

Водночас аналіз Звіту ФДМУ засвідчив, що при обрахуванні задекларованого “чистого прибутку” держави не враховано невиконання Фондом завдань з приватизації державного майна, що спричинило збільшення навантаження на державний бюджет. Невиконаний Фондом показник надходжень у сумі 16 400,0 млн грн від приватизації державного майна покрито за рахунок збільшення запозичень, що призвело до зростання державного боргу та, відповідно, додаткових витрат державного бюджету з його обслуговування.

2. АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЇ ЗІ ЗВІТУ ФОНДУ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА УКРАЇНИ ПРО ВИКОНАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ З ПРИВАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА

За даними Звіту ФДМУ на виконання вимог Закону України від 18.01.2018 № 2269-VIII “Про приватизацію державного і комунального майна” (далі – Закон № 2269) Фондом разом з Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (далі – Мінекономіки), органами управління та Кабінетом Міністрів України забезпечено формування переліків об’єктів великої та малої приватизації, що підлягали приватизації у 2019 році. Загалом до переліку об’єктів великої приватизації включено 21 об’єкт, переліків об’єктів малої приватизації – 954 об’єкти.

2.1. Формування переліків об’єктів, що підлягають приватизації

У Звіті ФДМУ зазначено, що відповідно до Закону України від 02.10.2019 № 145-IX “Про визнання таким, що втратив чинність, Закону України “Про перелік об’єктів права державної власності, що не підлягають приватизації” визнано таким, що втратив чинність, Закон України від 07.07.1999 № 847-XIV “Про перелік об’єктів права державної власності, що не підлягають приватизації” (далі – Закон № 847) і це “надасть змогу розширити масив потенційних об’єктів приватизації” (стор. 10 Звіту ФДМУ).

Аналіз Звіту ФДМУ показав, що Фонд, незважаючи на внесені зміни, відповідно до вимог частини другої статті 11 Закону № 2269 не подавав на затвердження Урядові нові переліки об’єктів великої приватизації на 2019 рік. Також у Звіті ФДМУ не наводиться інформація про отримання Фондом чи іншими державними органами приватизації у 2019 році заяв від потенційних покупців про включення об’єктів права державної власності до переліку

об'єктів великої приватизації та їх звернення до уповноважених органів управління державним майном щодо отримання згоди на включення таких об'єктів до переліку.

Частиною п'ятою статті 4 Закону № 2269 передбачено, що Верховна Рада України за поданням Уряду затверджує перелік об'єктів державної власності, що не підлягають приватизації, відповідно до встановлених ознак, проте у Звіті ФДМУ не міститься інформації щодо складання та затвердження Верховною Радою України такого переліку.

Інформація Звіту ФДМУ щодо формування переліків об'єктів малої приватизації є статистичною. Зокрема, зазначено, що згідно з наказом Фонду від 27.12.2018 № 1637 до переліків об'єктів малої приватизації, що підлягали приватизації у 2019 році, включено 792 об'єкти. Протягом 2019 року переліки доповнено 383 новими об'єктами. У зв'язку з продажем об'єктів та враховуючи реорганізацію регіональних відділень Фонду, із переліків у 2019 році виключено 221 об'єкт, на кінець 2019 року включено 954 об'єкти.

2.2. Підготовка до продажу, продаж об'єктів приватизації та фінансові результати приватизації

За даними Звіту ФДМУ підготовку до приватизації 21 об'єкта великої приватизації, перелік яких затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.01.2019 № 36-р, здійснював апарат Фонду.

У Звіті ФДМУ зазначено, що протягом звітного періоду в зв'язку з прийняттям органами приватизації рішень про приватизацію зі сфери управління уповноважених органів управління до сфери управління Фонду та його регіональних відділень передано 30 єдиних майнових комплексів державних підприємств (далі – ЄМК ДП), у тому числі об'єкт великої приватизації ЄМК ДП “Завод “Електроважмаш”, за рішенням Уряду – 22 ЄМК ДП.

При цьому у підрозділі 1.2 “Підготовка до продажу об'єктів приватизації” (стор. 11) Звіту ФДМУ не міститься жодної інформації про виконання Фондом та іншими центральними органами виконавчої влади розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.11.2019 № 1101-р “Про передачу цілісних майнових комплексів державних підприємств, установ та організацій до сфери управління Фонду державного майна” (далі – розпорядження № 1101), а також не зазначені проблемні питання та шляхи їх вирішення, як це передбачено Методичними рекомендаціями № 1018.

Аналітичну інформацію про стан виконання Фондом розпорядження № 1101 наведено у підрозділі 3.1 “Структура корпоративних прав держави” (стор. 27) Звіту ФДМУ. Так, на виконання розпорядження № 1101 до сфери управління Фонду передано 275 цілісних майнових комплексів державних підприємств, установ та організацій, щодо яких 20.12.2019 затверджено акти приймання-передачі. Інформації щодо передачі протягом 2019 року в управління Фонду 61 державного підприємства, установи та організації у Звіті ФДМУ не наведено.

Згідно зі Звітом ФДМУ відповідно до розпорядчих документів Уряду, вказаних на стор. 27 Звіту ФДМУ, Фонду передано функції управління 72 ЄМК ДП. Водночас вищезазначеними розпорядженнями Уряду у 2019 році мало бути передано 25 ЄМК ДП, у 2020 році – 19.

Отже, у Звіті ФДМУ інформацію щодо кількості отриманих в управління ЄМК ДП у зв'язку з прийняттям рішень про їх приватизацію викладено некоректно.

Щодо проблем, які перешкоджали підготовці до продажу об'єктів з переліку великої приватизації, то Фондом вказано про подання ще 22.02.2019 на розгляд Урядові проєкту розпорядження “Про визначення радника для надання послуг з підготовки до приватизації та продажу пакетів акцій: АТ “Херсонська ТЕЦ” розміром 99,8328 % статутного капіталу товариства, АТ “Дніпровська ТЕЦ” розміром 99,9277 % статутного капіталу товариства, АТ “Криворізька теплоцентраль” розміром 99,9864 % статутного капіталу товариства та ДП “Сєверодонецька теплоелектроцентраль”, який Урядом не прийнято. Незважаючи на включення Урядом зазначених товариств до переліку об'єктів великої приватизації як на 2019 (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.01.2019 № 36-р), так і на 2020 роки (розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 204-р), у Звіті ФДМУ зазначено, що питання підготовки цих об'єктів до продажу буде вирішене після прийняття остаточного рішення щодо їх передачі до комунальної власності або АТ “НАК “Нафтогаз України”, що не узгоджується з вимогами частини першої статті 12 Закону № 2269: рішення про приватизацію об'єкта, який включено до переліку об'єктів державної власності, що підлягають приватизації, приймається державними органами приватизації шляхом видання наказу не пізніше 30 днів з дня включення до переліку об'єктів, що підлягають приватизації.

За даними Звіту ФДМУ протягом 2019 року виставлено на електронні аукціони 454 об'єкти малої приватизації (або 47,6 відс. запланованого обсягу), з яких продано 373 (або 39,1 відс. запланованого обсягу) на загальну суму 613 304,32 тис. грн (стартова ціна 425 581,69 тис. грн). Крім того, державними органами приватизації шляхом викупу відповідно до статей 16, 18 Закону № 2269 продано 38 об'єктів на суму 46 671,28 тис. гривень. **Загальна сума доходу від продажу об'єктів малої приватизації становить 659 975,6 тис. грн, проте у додатку 3 до Звіту ФДМУ “Довідка про надходження та перерахування коштів, одержаних від приватизації державного майна за січень-грудень 2019 року” зазначено 622 122,1 тис. грн, різниця – 37 853,5 тис. гривень. Отже, Звіт ФДМУ не містить достовірної суми надходжень від приватизації об'єктів малої приватизації.**

Оскільки обсяг реалізації протягом 2019 року об'єктів малої приватизації Фондом забезпечено лише на 43,1 відс., а продаж великих об'єктів взагалі не відбувся, можна констатувати: Фондом не забезпечені передбачені Законом № 4107 дієві заходи з виконання повноважень з продажу державного майна в процесі його приватизації.

При цьому у Звіту ФДМУ не вказано проблемних питань, які виникають при проведенні малої приватизації, та заходів, вжитих для їх вирішення, як це передбачено Методичними рекомендаціями № 1018. Статистична інформація, зазначена у Звіті ФДМУ, не дає змоги проаналізувати ефективність результатів аукціонів з продажу об'єктів. Зокрема, за даними Звіту ФДМУ, лише 71 об'єкт, або 19 відс. загальної кількості, за результатами аукціонів реалізовано із збільшенням стартової ціни. Фондом у Звіті ФДМУ не аналізуються причини, зокрема можливе завищення стартової ціни об'єктів малої приватизації, інвестиційна непривабливість об'єктів, що призвели до

необхідності подальшого застосування аукціонів зі зниженням стартової ціни та покровокого її зниження (голландська модель). **За даними Звіту ФДМУ за результатами проведення таких аукціонів від реалізації 250 об'єктів (понад 67 відс. загальної кількості реалізованих) отримано 220 006,69 тис. грн, що менше 90 відс. визначеної стартової ціни (244 833,2 тис. гривень).**

Оскільки у 2019 році велика приватизація державного майна не відбувалася, у підрозділі 1.4 “Продаж об'єктів великої приватизації” Звіту ФДМУ вказано судові процеси, які заблокували роботу Фонду з підготовки об'єктів до продажу. Зазначено також про порушення міністерствами строків передачі об'єктів до сфери управління Фонду, а також невирішення питання передачі об'єктів теплоенергетики до комунальної власності внаслідок прогалин у законодавстві. Вказане вище зумовило непроведення великої приватизації у 2019 році.

2.3. Забезпечення контролю за виконанням умов договорів купівлі-продажу

За результатами здійснення у 2019 році органами приватизації³ заходів контролю, невиконання умов встановлено за 50 договорами, найпоширенішими порушеннями умов договорів купівлі-продажу, зокрема, є: відсутність коштів на завершення будівництва та невведення в експлуатацію об'єкта приватизації (16 випадків), несвоєчасна сплата за об'єкт (11 випадків), невнесення інвестицій (4 випадки), неможливість переоформлення прав забудовника (4 випадки) та несвоєчасне оформлення правовстановлюючих документів на земельну ділянку (3 випадки) тощо.

За даними Звіту ФДМУ станом на 01.01.2020 на обліку в органах приватизації перебувало 13011 договорів купівлі-продажу державного майна (за даними бази інформаційно-пошукової підсистеми Фонду “Етап-Інвестиційні зобов'язання”), з яких 1087 – пакетів акцій акціонерних товариств (далі – АТ), 8961 – об'єктів малої приватизації, 2963 – об'єктів незавершеного будівництва. У 2019 році згідно з щоквартальними графіками органами приватизації перевірено 738 договорів купівлі-продажу державного майна, що становить 100 відс. запланованих до перевірки.

У 2019 році Фондом продовжено роботу з повернення у державну власність відчужених об'єктів покупцями, що не виконують умови договорів купівлі-продажу, зокрема повернуто 7 об'єктів незавершеного будівництва. За результатами повторного продажу у 2019 році 25 об'єктів Фондом отримано 9,3 млн гривень.

Відповідно до інформації Звіту ФДМУ за актами перевірок у 2019 році Фондом нараховано штрафних санкцій за невиконання/неналежне виконання окремих умов договорів купівлі-продажу об'єктів у сумі 2,1 млн грн (сплачено 429,6 тис. грн) та 99,3 тис. дол. США (сплачено у повному обсязі).

У Звіті ФДМУ не наведено причин незабезпечення порушниками повноти сплати нарахованих штрафних санкцій (сплачено 429,578 тис. грн, або трохи більше за 20 відс., проти 2,114 млн грн), а вказано, що “у 2019 році за рішеннями судів штрафні санкції не нараховувалися, сплата штрафних

³ Фонд та його регіональні відділення.

санкцій не здійснювалася” (стор. 19 Звіту ФДМУ).

За інформацією Звіту ФДМУ на виконання взятих зобов’язань власники приватизованих об’єктів у 2019 році забезпечили інвестування підприємств України грошовими коштами у сумі 972,9 млн грн та 330,7 тис. дол. США (за результатами діяльності у 2018 році).

Отже, при складанні Звіту ФДМУ не дотримано вимог підпункту 5 пункту 3.2.6 Методичних рекомендацій № 1018 в частині інформування за підсумками звітнього періоду про суми зобов’язань, взятих покупцями із внесення інвестицій, та ступінь виконання таких зобов’язань у розрізі окремих груп договорів.

3. АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЇ ЗІ ЗВІТУ ФОНДУ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА УКРАЇНИ ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ У СФЕРІ ОРЕНДИ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА

У частині Звіту ФДМУ про оренду державного майна наведено статистичну інформацію про кількість укладених Фондом договорів оренди державного майна у розрізі видів орендованого майна. Так, станом на 31.12.2019 чинними є 17 467 договорів (в тому числі 4 427 договорів оренди майна бюджетними установами з розміром річної орендної плати 1 грн), з яких упродовж року укладено понад 2 700 договорів, за 5 400 договорами продовжено термін дії. Здійснити аналіз за цими даними не є можливим, оскільки на офіційному сайті Фонду немає необхідних даних (перелік чинних договорів оренди державного майна складено станом на 01.07.2020⁴).

За даними цього переліку протягом 2019 року апаратом Фонду та його регіональними відділеннями укладено 2 519 договорів, що на 181 договір менше від даних Звіту ФДМУ, бюджетними установами укладено лише 901 договір оренди майна, або на 3 526 договорів менше від звітних даних Фонду. Крім того, у переліку міститься інформація про 841 договір оренди, термін дії яких завершився ще у 2008–2018 роках, та навіть один договір з 1939 року⁵, проте у Звіті ФДМУ вказано про їх чинність протягом 2019 року, чим переобтяжено перелік неактуальною інформацією.

За даними Звіту ФДМУ протягом року 81 суб’єкт управління надав до Фонду інформацію про об’єкти, які можуть бути передані в оренду. Відомості про більш ніж **6 000 потенційних об’єктів оренди** опубліковано на сайті Фонду, за результатами укладено близько **450 нових договорів оренди майна**, інформація про які розміщувалася на сайті Фонду.

Така інформація не є актуальною, але включена до Звіту ФДМУ. Водночас згідно з інформацією про об’єкти державної власності, щодо яких прийнято рішення про передачу в оренду, які станом на **01.02.2020** перебували у переліках цілісних майнових комплексів підприємств та їх структурних підрозділів і нерухомого майна, **що може бути передано в оренду, розміщеною на офіційному сайті Фонду, таких об’єктів лише 4 262**. Отже, дані Звіту ФДМУ про кількість потенційних об’єктів оренди не відповідають інформації з офіційного сайту Фонду.

Аналіз даних Звіту ФДМУ про показники діяльності Фонду протягом року у частині укладення договорів оренди та складання переліку потенційних

⁴ <http://www.spfu.gov.ua/ua/content/spf-rent-Perelik-diuchih-dogovoriv-orendi.html>.

⁵ № 3779/Д від 15.01.1939 з ДП “Укрриба”

об'єктів оренди державного майна засвідчив, що загалом Фондом не забезпечено повною мірою виконання одного з основних завдань – здійснення контролю за передачею державного майна в оренду.

За даними Звіту ФДМУ у 2019 році забезпечено надходження коштів від оренди державного майна до державного бюджету в розмірі 1 554,898 млн грн, або 129,57 відс. річного плану. Кількість договорів оренди станом на 31.12.2019 (17467) та порівняно з показником станом на 31.12.2018 (17311) зросла, однак в Звіті ФДМУ не розкрито причин такого збільшення.

Дані Звіту ФДМУ також не дають можливості проаналізувати і збільшення доходів державного бюджету в розрізі власників орендованого державного майна (державні підприємства, бюджетні установи і організації). Зокрема, надходження за підсумками 2019 року від оренди нерухомого майна бюджетних установ становлять 229,353 млн грн, тоді як збільшення кількості чинних договорів (у 2019 році 17 091, у 2018 році 16 938) зазначено в цілому за договорами державних підприємств, установ і організацій.

Дані Звіту ФДМУ щодо заборгованості орендарів, що не сплачена більш як три місяці поспіль, свідчать про сталу тенденцію до зростання протягом останніх трьох років. Загалом така заборгованість на кінець 2019 року становила 174,1 млн грн, що на 32,3 млн грн більше за аналогічний показник 2018 року.

За підсумками 2019 року нараховано 13,4 млн грн пені (загалом з 2000 року 62,4 млн грн), 2,7 млн грн штрафів (з 2000 року – 13,2 млн грн), 36,2 млн грн неустойки за несвоєчасне повернення майна після закінчення терміну дії договорів оренди. Орендарями погашено заборгованість з орендної плати у сумі понад 19 млн грн, сплачено 6,9 млн грн пені, 0,5 млн грн штрафів, 5,7 млн грн неустойки, проте немає інформації про період, за який відшкодовано у 2019 році зазначену заборгованість.

Наведені Фондом дані про надходження до державного бюджету коштів від оренди державного майна є узагальнюючими (без розшифровки за категоріями орендодавців). Звіт ФДМУ не містить аналізу даних про діяльність у сфері оренди державного майна ДП “Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв” і підприємств, установ та організацій у випадках, коли вони є безпосередніми орендодавцями.

Отже, розділ 2 “Оренда державного майна” Звіту ФДМУ є узагальнено інформативним. Діяльність Фонду у сфері оренди державного майна висвітлено неповною мірою, окремих показників не конкретизовано, основних проблемних питань, пов'язаних з цією функцією Фонду, не вказано.

4. АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЇ ЗІ ЗВІТУ ФОНДУ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА УКРАЇНИ ПРО УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМИ ПРАВАМИ ДЕРЖАВИ

4.1. Структура корпоративних прав держави

За даними підрозділу 3.1 “Структура корпоративних прав держави” Звіту ФДМУ станом на 01.01.2020 у Реєстрі корпоративних прав держави обліковується 439 господарських товариств, які мають частку держави у

статутному капіталі, з них Фонд та його регіональні відділення здійснюють управління 255 об'єктами з корпоративними правами держави (у тому числі 1 товариство спільно з Національною академією наук України), рештою (184 об'єкти) – міністерства та інші центральні й місцеві органи виконавчої влади.

На офіційному сайті Фонду у розділі “Інформація про об'єкти державної власності”, в якому, зокрема, містяться відомості про господарські організації з корпоративними правами держави, наводяться дані станом на 01.04.2020. Як наслідок, співставити дані Звіту ФДМУ про кількість та розподіл господарських товариств, які мають частку держави у статутному капіталі, з даними Єдиного реєстру об'єктів державної власності⁶ (далі – Єдиний реєстр), що вказані станом на 01.01.2020, не є можливим.

Порівняно з 2018 роком загальна кількість господарських товариств, які обліковуються в Реєстрі корпоративних прав держави, зменшилась на 29 одиниць (стор. 26 Звіту ФДМУ). При цьому в Звіті ФДМУ зазначено, що загальна кількість господарських товариств скоротилась на 34 одиниці, взято на облік 6 господарських товариств, тобто згідно з даними Фонду кількість зменшилась на 28 господарських товариств. Різниця в 1 одиницю у Звіті ФДМУ не пояснюється.

Отже, у Звіті ФДМУ аналізуються дані окремого Реєстру корпоративних прав держави, порядок формування і ведення якого визначені постановою Кабінету Міністрів України від 29.10.2003 № 1679, на виконання вимог статті 171 Господарського кодексу України. При веденні як у 2019 році, так і в попередніх роках, та здійсненні аналізу даних окремого Реєстру корпоративних прав держави Фондом не враховано, що Законом України від 13.03.2012 № 4498-VI “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення управління об'єктами державної власності” статтю 171 з Господарського кодексу України вилучено.

За даними Звіту ФДМУ станом на 01.01.2020 бездокументарну форму існування акцій мали 112 АТ, з яких 58 держава є держателем контрольного пакета акцій. Наведені Фондом звітні дані не відповідають даним розміщених на офіційному сайті Фонду реєстрів корпоративних прав держави станом на 27.12.2019 та 03.01.2020, відповідно до яких таких товариств 158. Різницю у 46 АТ у Звіті ФДМУ не пояснено.

Найвні у сфері управління корпоративними правами держави проблеми, пов'язані із незабезпеченням окремими господарськими товариствами протягом 9 років узгодження статутів та внутрішніх положень з вимогами Закону України від 17.09.2008 № 514-VI “Про акціонерні товариства” (далі – Закон № 514) у частині існування акцій виключно у бездокументарній формі, у Звіті ФДМУ пояснено фінансовим станом АТ. Отже, у 2019 році Фондом так і не узгоджено діяльність АТ з вимогами Закону № 514.

⁶ Відповідно до підпункту “б” пункту 3 частини першої статті 7 Закону України від 21.09.2006 № 185 «Про управління об'єктами державної власності» Фонд створює і веде Реєстр корпоративних прав держави, який є складовою Єдиного реєстру об'єктів державної власності, положення про який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 14.04.2004 № 467.

4.2. Робота Фонду з управління корпоративними правами держави. Захист майнових інтересів держави за кордоном

За даними Звіту ФДМУ за цим напрямом роботи Фондом забезпечено представництво держави у проведенні загальних зборів акціонерів 46 АТ з державною часткою, що перебувають в управлінні Фонду, з них загальними зборами прийнято рішення про затвердження річних звітів 23 АТ, загалом проведено 340 засідань наглядових рад АТ, у статутних капіталах яких є корпоративні права держави та управління якими здійснює Фонд.

Згідно зі Звітом ФДМУ обсяг очікуваних надходжень дивідендів у 2019 році становив близько 637 239,3 тис. гривень. **Із 29 АТ, що належать до сфери управління Фонду, які отримали прибуток за результатами фінансово-господарської діяльності у 2018 році, 26 товариств забезпечили сплату до державного бюджету дивідендів/частини чистого прибутку та пені за несвоєчасно сплачені дивіденди в загальному розмірі понад 840 млн гривень.**

Одним з напрямів, за яким Фонд звітує про роботу з управління корпоративними правами держави, є затвердження фінансових планів суб'єктів господарювання державного сектору економіки, які перебувають на обліку у Фонді. **Фінансові плани на 2019 рік затверджені 49 господарським товариствам (з них 15 – у 2019 році) та 32 державним підприємствам (з них 3 – у 2019 році).**

Аналіз цих даних засвідчив, що **із 107 АТ, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) прямо чи опосередковано належить державі в особі Фонду та його регіональних відділень і які обліковуються станом на 27.12.2019 у Реєстрі корпоративних прав держави, господарську діяльність відповідно до затверджених фінансових планів проводили лише 45,8 відс. товариств, або 49 АТ.**

Отже, Фонд і його регіональні відділення не забезпечують належного контролю за своєчасним складанням, затвердженням та виконанням фінансових планів АТ.

Крім інформації про те, що фінансовий план ПАТ “Одеський припортовий завод” на 2019 рік, формування якого розпочато ще в червні 2018 року, не затверджено внаслідок зволікання міністерствами-співвиконавцями при погодженні відповідного проекту, Звіт ФДМУ не містить жодних пояснень щодо провадження цим АТ протягом 2019 року діяльності без затвердженого фінансового плану.

У Звіті ФДМУ (стор. 34) при аналізі результатів фінансової діяльності підприємств зазначено, що станом на 01.01.2020 до сфери управління Фонду та його регіональних відділень належали 391 державне підприємство та 107 господарських товариств, частка держави у статутних капіталах яких перевищувала 50 відс., з яких **69 товариств не оцінювалися у зв'язку із непровадженням господарської діяльності, перебуванням у стані ліквідації, банкрутства та припинення юридичної особи, а також розташуванням на тимчасово окупованій території України. Ця статистична інформація також не відповідає даним Реєстру корпоративних прав держави станом на 27.12.2019, в якому зазначено 60 товариств, які не провадять господарської діяльності.**

За даними Звіту ФДМУ на виконання вимог Порядку здійснення контролю за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.06.2007 № 832, та відповідно до Методичних рекомендацій застосування критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності, затверджених наказом Мінекономрозвитку від 15.03.2013 № 253, **забезпечено оцінку діяльності 75 державних підприємств, або 19,2 відс.** (з яких “ефективно” 4 підприємства, “задовільно” – 15, “неефективно” – 56), та 38 господарських товариств, або 35,5 відс. (“ефективно” – 7 товариств, “задовільно” – 8, “неефективно” – 23).

За даними Звіту ФДМУ **зведений показник чистого фінансового результату господарських товариств становив 3 400 588,5 тис. грн збитку. Порівняно з відповідним періодом минулого року збиток збільшився на 2 603 106,7 тис. гривень.** Основними причинами відхилень зазначено отримання збитків підприємствами енергетики внаслідок встановлення тарифів, які не покривають всіх витрат підприємств, зокрема ПАТ “Центренерго” за 2019 рік отримало збитків у розмірі 979 540,0 тис. грн, АТ “Криворізька теплоцентраль” – 122 676 тис. гривень.

4.3. Участь Фонду у процедурах банкрутства

Згідно зі Звітом ФДМУ станом на 01.01.2020 в управлінні Фонду перебувало **31 господарське товариство із державною часткою у статутному капіталі понад 50 відс. та 10 державних підприємств, щодо яких порушено провадження у справах про банкрутство, з яких 15 підприємств – боржників знаходяться в АР Крим та зоні проведення ООС.** Наведено лише статистичну інформацію: не вказано кількість проведених аукціонів з продажу майна підприємств-боржників, обсягу отриманих від продажу майна коштів. При цьому зазначено, що протягом 2019 року надіслано лише чотири клопотання про припинення провадження у справах про банкрутство: за двома припинено провадження, за двома – розгляд ще триває.

Для запобігання банкрутства підприємств – боржників Фондом регіональним відділенням надавались доручення своєчасно вживати відповідних вичерпних заходів із щомісячним інформуванням про їх результати. Це може свідчити про формальний підхід Фонду до вжиття заходів у сфері запобігання банкрутству та відновлення платоспроможності підприємств.

Отже, при складанні Звіту ФДМУ не враховано вимог Методичних рекомендацій № 1018 щодо зазначення кількості розглянутих Фондом і його регіональними відділеннями планів санації, мирових угод, переліків ліквідаційних мас та кандидатур організаторів аукціонів щодо державних підприємств або господарських товариств, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує 50 відсотків.

Діяльність Фонду у цьому напрямі висвітлено частково, вжиті заходи не конкретизовано, зокрема щодо запобігання банкрутству та відновлення платоспроможності підприємств – боржників, неповною мірою відображено основні проблемні питання у сфері управління корпоративними правами держави та шляхи їх вирішення.

5. АНАЛІЗ ЗВІТУ ФОНДУ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА УКРАЇНИ В ЧАСТИНІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ МАЙНОМ

За даними Звіту ФДМУ у розділі “Управління державним майном” станом на 01.01.2020 в Єдиному реєстрі обліковуються **20,2 тис. юридичних осіб**, які діють на основі державної власності і належать до сфери управління відповідного суб’єкта управління; 439 господарських товариств з корпоративними правами держави та більше 1 млн об’єктів державного майна.

Слід зазначити, що у Звіті ФДМУ не відображено інформації про проведену у 2019 році роботу з інвентаризації об’єктів державної власності, які перебувають у сфері управління Фонду та його регіональних підрозділів, а також внесення до Реєстру об’єктів державної власності змін за результатами інвентаризації. Крім цього, неповною мірою висвітлено інформацію щодо здійснення внутрішніх аудитів та існуючого стану внутрішнього контролю в системі державних органів, що забезпечують приватизацію, та їх результатів. Також не наведено інформації про проведення зовнішнього аудиту суб’єктів господарювання, що знаходяться в сфері управління Фонду.

Інформацію про результати проведення державної реєстрації права власності на нерухоме майно (будівель та споруд) майна державних підприємств, установ, організацій та державного майна, що не увійшло до статутних капіталів господарських товариств, яка надана Фонду суб’єктами управління з метою внесення до Єдиного реєстру, на офіційному вебсайті Фонду наведено станом на 31.12.2018. Така інформація є застарілою, що не дає можливості порівняти її з даними, наведеними у Звіті ФДМУ.

У Звіті ФДМУ діяльність з управління об’єктами державної власності відображено неповною мірою. Так, надано інформацію про внесені регіональними відділеннями до Інформаційно-пошукової системи Фонду “Етап-майно” об’єкти державної власності станом на 31.12.2019, але не зазначено загальних даних щодо кількості об’єктів державної власності станом на 01.01.2019, що **унеможливорює здійснення аналізу змін, які відбулись протягом звітного періоду.**

Також за відсутності необхідної інформації неможливо порівняти між собою такі об’єкти державної власності, як передане в оренду нерухоме майно та пакет акцій підприємств, що підлягають приватизації, морально застаріле чи фізично зношене і непридатне для подальшого використання майно, яке підлягає списанню, тощо.

У 2019 році Фондом **забезпечено проведення технічної інвентаризації 1 173 захисних споруд цивільної оборони (цивільного захисту)**, але загальної кількості таких споруд, що перебувають в управлінні Фонду, і тих, що підлягають інвентаризації у 2019 році, не вказано, що **унеможливорює проведення аналізу діяльності Фонду у цій сфері.**

У Звіті ФДМУ зазначено, що у звітному періоді прийнято 1 рішення Уряду щодо віднесення майна загальносоюзних громадських об’єднань (організацій) колишнього СРСР до сфери управління державних органів, але не конкретизовано, якого саме майна і до яких органів. Вказано і про набрання законної сили 4 рішеннями суду про повернення у державну власність майна загальносоюзних громадських об’єднань (організацій) колишнього СРСР, розташованого на території України, але також не конкретизовано, якого саме.

Згідно зі Звітом ФДМУ зареєстровані до 01.07.2014 та не включені до ЄДРПОУ майже 65,1 відс., або 2,8 тис., юридичних осіб, щодо яких неможливо завершити процедуру припинення державної реєстрації в установленому порядку; 20,9 відс. (0,9 тис.) не перебувають у процесі припинення діяльності, щодо них необхідно узгодити установчі документи із визначеними вимогами; 14,0 відс. (0,6 тис.) загальної кількості юридичних осіб перебувають у стані припинення діяльності. Отже, **ЄДРПОУ неповною мірою вирішує питання упорядкування обліку юридичних осіб. На сьогодні ще з 2006 року не упорядковано облік 17,2 відс. (4,3 тис.) юридичних осіб.** Вирішення цього питання залишається актуальним.

У цьому розділі Звіту ФДМУ також не враховані вимоги Методичних рекомендацій № 1018: інформація про динаміку кількості юридичних осіб, облік яких упорядковано/ не упорядковано, **може вказувати на неефективну роботу комісій з питань упорядкування обліку юридичних осіб**, оскільки впродовж трьох років кількість юридичних осіб, облік яких не упорядковано, у тому числі матеріали щодо яких не опрацьовано комісіями, залишається майже незмінною.

Отже, через відображення у Звіті ФДМУ неповної (в окремих випадках несуттєвої) інформації або взагалі ненадання необхідної інформації, здійснити всебічний аналіз діяльності Фонду у сфері управління державним майном не є можливим.

6. АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ОЦІНКУ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА ТА РЕГУЛЮВАННЯ ОЦІНОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Як державний регулятор у сфері оцінки майна, майнових прав та професійної оціночної діяльності⁷, відповідно до пункту 5 частини першої статті 5 Закону № 4107 Фонд має загалом п'ятнадцять повноважень. У Звіті ФДМУ зазначено про забезпечення діяльності, зокрема, за такими напрямками: рецензування звітів про оцінку майна, ведення Єдиної бази даних звітів про оцінку, державних реєстрів оцінювачів та суб'єктів оціночної діяльності, робота екзаменаційних комісій з професійної підготовки оцінювачів; а також наведено стисло інформацію про методичне забезпечення оцінки майна та оціночної діяльності. Виконання інших повноважень у Звіті ФДМУ не відображено.

У Звіті ФДМУ чітко не вказано замовників та осіб, які надавали рецензії та висновки щодо понад 6,5 тис. звітів, складених суб'єктами оціночної діяльності (у 2018 році прорецензовано понад 6,9 тис. звітів). Відповідно до статті 13 Закону України від 12.07.2001 № 2658 “Про оцінку майна, майнових прав та професійної оціночної діяльності” рецензування звіту про оцінку майна (акта оцінки майна) здійснюється як оцінювачами, що працюють у Фонді, інших органах державної влади та органах місцевого самоврядування, так і самостійними оцінювачами, або оцінювачами – членами саморегульованої організації та створеними ними експертними радами.

За даними Звіту ФДМУ протягом 2019 року в Єдиній базі даних звітів про оцінку майна зареєстровано 247 884 звіти, відмовлено в реєстрації 13 816 звітів, перевірено нотаріусами 294 878 звітів. За результатами рецензування звітів про оцінку майна 71 звіт повністю відповідає вимогам нормативних актів

⁷ Пункт 6 частини першої статті 4 Закону № 4107.

з оцінки (у 2018 – 58); 6 070 звітів в цілому відповідають вимогам нормативних актів з оцінки, але мають незначні недоліки, що не вплинули на достовірність оцінки (у 2018 – 6 392); 268 звітів неповною мірою відповідають вимогам нормативних актів з оцінки і мають значні недоліки, що вплинули на достовірність оцінки, але можуть використовуватися після виправлення (у 2018 – 325); 142 звіти не відповідають вимогам нормативних актів з оцінки, є неякісними та (або) непрофесійними і не можуть бути використані (у 2018 – 97).

Водночас ці дані взагалі не інформують про виявлені за результатами рецензування випадки та наслідки внесення оцінщиками до Єдиної бази даних звітів про оцінку майна неправдивих відомостей, зокрема і з метою викривлення даних для цілей оподаткування та нарахування і сплати інших обов'язкових платежів.

Методичні рекомендації № 1018 не передбачають та, відповідно, у Звіті ФДМУ не відображається інформація про проблемні питання, які виникають при наповненні та застосуванні на практиці Єдиної бази даних звітів про оцінку майна. Крім того, незважаючи на законодавчі повноваження Фонду щодо забезпечення широкого інформування суспільства з питань оцінки майна, майнових прав та професійної оціночної діяльності, стану та особливостей ціноутворення на майно та майнові права, така інформація є недоступною для суспільства.

У Звіті ФДМУ не наведено також інформації про забезпечення виконання передбачених Законом № 4107 повноважень щодо утворення та результатів роботи наглядової ради з питань оціночної діяльності з числа представників Фонду, сприяння розвитку громадського регулювання оцінки майна, майнових прав та професійної оціночної діяльності; контролю за дотриманням єдності методичного та організаційного забезпечення оцінки майна, майнових прав та професійної оціночної діяльності; контролю за додержанням саморегульованими організаціями оцінювачів, їх об'єднаннями правил громадського регулювання оцінки майна, майнових прав та професійної оціночної діяльності.

Згідно зі Звітом ФДМУ розроблений за участі Фонду ще на початку 2019 року законопроект **“Про брокерську діяльність у сфері нерухомості”**, яким пропонується визначити правові підстави діяльності суб'єктів господарювання на ринку нерухомості, вимоги до осіб, які мають право надавати брокерські послуги, права та відповідальність учасників ринку нерухомості, забезпечити захист інтересів замовників брокерських послуг у сфері нерухомості, **так і не надійшов на розгляд Верховної Ради України, а доопрацьовується Фондом з урахуванням отриманих від зацікавлених органів зауважень.**

Водночас за ініціативою народних депутатів України на розгляд Верховної Ради України в червні 2020 року подано альтернативний законопроект **“Про ріелтерську діяльність в Україні”**, який за висновком Комітету з питань економічного розвитку від 26.06.2020 рекомендований до розгляду на сесії Верховної Ради України (реєстр. № 3618 від 09.06.2020).

Відповідно до Методичних рекомендацій № 1018 розділ Звіту ФДМУ про оцінку державного майна та регулювання оціночної діяльності має містити інформацію про розроблені проекти законів, актів Кабінету Міністрів України,

нормативно-правових актів Фонду із зазначенням проблемних питань, які ними вирішуються, але така інформація висвітлена фрагментарно.

7. АНАЛІЗ ЗВІТУ ФОНДУ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА УКРАЇНИ В ЧАСТИНІ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ ПРИВАТИЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ

У межах повноважень, визначених статтею 5 Закону № 4107, Фонд розробляє та вносить в установленому порядку Кабінетові Міністрів України проекти законів та інших нормативно-правових актів і видає власні нормативно-правові акти.

Як зазначено у Звіті ФДМУ, на виконання указів Президента України від 20.09.2019 № 713/2019 і від 08.11.2019 № 837/2019 та доручень Уряду Фондом розроблено пакет законопроектів “Про внесення зміни до Податкового кодексу України” та “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пришвидшення і удосконалення процесу приватизації”, яким передбачено викладення у новій редакції Закону України “Про Фонд державного майна України” та внесення змін до 20 законодавчих актів. На момент написання Звіту ФДМУ зазначені законопроекти доопрацьовані Фондом з урахуванням зауважень та пропозицій заінтересованих органів.

Крім цього, протягом звітного періоду Фондом доопрацьовувалися раніше розроблені законопроекти “Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо інформаційної взаємодії” (реєстр. № 5387 від 10.11.2016), який у зв'язку з початком роботи Верховної Ради України ІХ скликання вважається відкликаним, та “Про внесення змін до Закону України “Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності”. На час написання Звіту ФДМУ зазначені законопроекти все ще доопрацьовувалися Фондом.

У 2018 році набув чинності Закон України від 18.01.2018 № 2269-VIII “Про приватизацію державного і комунального майна” (далі – Закон № 2269), який передбачає розподіл об'єктів роздержавлення на дві групи – об'єкти великої та малої приватизації. Перші підлягають продажу на аукціоні, умови якого встановлює Кабінет Міністрів України.

Згідно зі Звітом ФДМУ з метою приведення у відповідність до Закону № 2269, удосконалення організаційного забезпечення оцінки державного і комунального майна у разі приватизації, відчуження, прискорення процедури приватизації об'єктів державної та комунальної власності, забезпечення надходжень до державного бюджету від продажу об'єктів державної (комунальної) власності, Фондом розроблено, а постановою Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 № 224 затверджено оновлену методику оцінки майна.

З посиланням на необхідність забезпечення контролю за якістю звітів про оцінку майна, складених для переоцінки активів державних підприємств та господарських товариств, у статутному капіталі яких більш ніж 50 відсотків акцій (часток) належить державі, у Звіті ФДМУ зазначено, що Фондом підготовлено проект постанови Кабінету Міністрів України “Деякі питання вдосконалення управління об'єктами державної власності”. На час написання Звіту ФДМУ проект постанови проходив правову експертизу у Міністерстві юстиції України.

Позитивною у Звіті ФДМУ є інформація про усунення Законом України від 05.12.2019 № 354-ХІУ “Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ліквідації корупційної схеми у сфері реєстрації інформації зі звітів про оцінку об’єктів нерухомості та прозорості реалізації майна” (далі – Закон № 354) електронних майданчиків як посередників між громадянами та Єдиною базою даних звітів про оцінку майна та запровадження спрощеного способу оцінки об’єктів нерухомості.

Водночас у Порядку ведення єдиної бази даних звітів про оцінку, затвердженому наказом Фонду від 17.05.2018 № 658 на виконання вимог статті 172 Податкового кодексу України (далі – Порядок № 658), **громадяни України не визначені суб’єктами Єдиної бази звітів про оцінку.**

Згідно з Порядком № 658 (зі змінами) **інформаційно-телекомунікаційна система сервісу внесення інформації до Єдиної бази даних звітів про оцінку має бути приєднана до інтегрованої системи електронної ідентифікації до 30 червня 2020 року.** Єдина база звітів про оцінку та вся інформація, що міститься в ній, належить державі в особі Фонду, який забезпечує її функціонування та захист інформації, **проте, за повідомленням Фонду (spfu.gov.ua/ua/content/spf-estimate-basereport.html), у зв’язку з відсутністю коштів на розробку, тестування та введення в промислову експлуатацію такої інформаційно-телекомунікаційної системи, формування у її складі модуля електронного визначення оціночної вартості сервісу послуги електронного визначення оціночної вартості та автоматичного формування електронних довідок про оціночну вартість об’єкта нерухомості має бути забезпечено до 1 липня 2020 року.**

Протягом 2019 року Фондом не забезпечено виконання вимог Порядку № 658 щодо доступу до Єдиної бази даних звітів про оцінку шляхом реєстрації та ідентифікації (автентифікації) нотаріусів або осіб, які вчиняють дії щодо операцій з відчуження об’єктів рухомого майна, та суб’єктів оціночної діяльності (оцінювачів) із застосуванням виключно засобів кваліфікованого електронного підпису чи печаток, які мають вбудовані апаратно-програмні засоби, що забезпечують захист записаних на них даних від несанкціонованого доступу, безпосереднього ознайомлення із зазначенням параметрів особистих ключів та їх копіювання.

При цьому у Звіті ФДМУ не порушуються проблемні питання забезпечення безперебійної роботи Єдиної бази звітів про оцінку, зокрема, шляхом можливого створення єдиного державного електронного майданчика чи запровадження адміністративних послуг з користування цією базою.

Аналіз даних Звіту ФДМУ засвідчив, що оскільки розроблені законопроекти не внесено на розгляд до Верховної Ради України протягом 2019 року, оновлення відповідно до сучасних економічних умов законодавчого забезпечення процесів приватизації та управління об’єктами державної власності Фондом повною мірою не забезпечено.

8. СТАН РЕАГУВАННЯ НА РЕКОМЕНДАЦІЇ (ПРОПОЗИЦІЇ) РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОПЕРЕДНЬОГО АНАЛІЗУ

За результатами аналізу у 2019 році Звіту про роботу Фонду державного майна України та хід приватизації державного майна у 2018 році Рахунковою

палатою Кабінетові Міністрів України надані рекомендації (пункт 3 рішення Рахункової палати⁸) щодо удосконалення нормативно-правової бази у сфері приватизації державного майна.

Зокрема, рекомендовано доручити Фонду виконати заходи із доопрацювання, розроблення і подання на розгляд Кабінету Міністрів України трьох нормативних документів. Відповідно до листів Фонду від 22.11.2019 № 10-46-20553 та від 30.01.2020 № 10-18-1951 проєкт Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні” ще опрацьовується, а проєкти змін до Закону України від 18.01.2018 № 2269 “Про приватизацію державного і комунального майна” в частині запровадження процедури та підстав виключення об’єктів з переліків великої і малої приватизації на відповідний рік та постанови Кабінету Міністрів України від 29.10.2003 № 1679 “Про формування і ведення Реєстру корпоративних прав держави” в частині виключення посилання на Державну програму приватизації, що втратила чинність, погоджуються із заінтересованими органами. Отже, надані рекомендації досі знаходяться на стадії виконання.

На виконання рекомендації Рахункової палати (пункт 4 рішення Рахункової палати) щодо забезпечення дієвого контролю за відповідністю інформації про об’єкти, виставлені на продаж, що вноситься регіональними відділеннями Фонду до електронної системи “Прозорро.Продажі”, даним переліків об’єктів малої приватизації, що підлягають приватизації на відповідний рік, Фонд (лист від 16.10.2019 № 10-19-18105) зобов’язав начальників регіональних відділень вживати відповідних заходів. Рекомендацію Рахункової палати щодо встановлення термінів для формування і затвердження щорічного звіту про роботу Фонду та хід приватизації державного майна з урахуванням термінів складання річної фінансової звітності суб’єктів державного сектору, Фондом виконано тільки у 2020 році (наказ Фонду від 27.03.2020 № 582 “Про внесення змін до наказу Фонду державного майна України від 31.07.2018 № 1018”).

Щодо рекомендації Рахункової палати про вжиття заходів для розблокування у 2019 році роботи щодо об’єктів великої приватизації з метою забезпечення надходжень до державного бюджету в повному обсязі, Фондом повідомлено про зняття судової заборони на вчинення дій щодо приватизації та визначення Урядом радників із здійснення підготовки до продажу об’єктів великої приватизації. Водночас аналізом даних Звіту ФДМУ встановлено, що у 2019 році жодного об’єкта великої приватизації так і не виставлено на продаж.

Щодо рекомендації про необхідність доопрацювання Звіту про роботу Фонду державного майна України та хід приватизації державного майна у 2018 році з урахуванням висновків і рекомендацій Рахункової палати та розгляд доопрацьованого звіту на засіданнях колегії Фонду і Спеціальної контрольної комісії Верховної Ради України з питань приватизації, Фондом повідомлено, що зазначена Спеціальна комісія не функціонує у складі Верховної Ради України (із 25.09.2019 відповідно до Закону України від 11.09.2019 №55-ІХ

⁸ Рішення Рахункової палати від 06.06.2019 № 13-4 “Про результати аналізу щорічного звіту Фонду державного майна України за 2018 рік у частині, що впливає на виконання державного бюджету”.

статтю 9 Закону № 2269, що регулювала діяльність Спеціальної контрольної комісії з питань приватизації, виключено). Інформації про доопрацювання Звіту Фонду за 2018 рік з урахуванням висновків і рекомендацій Рахункової палати та розгляд документа на засіданні колегії Фонду не надано.

Отже, рекомендації, надані Рахунковою палатою за результатами аналізу попереднього звіту про щорічну діяльність Фонду, в повному обсязі не виконано, оскільки законопроекти знаходяться на погодженні із заінтересованими органами влади та на розгляд Верховної Ради України не внесені.

ВИСНОВКИ

1. Наданий Рахунковій палаті **Звіт ФДМУ** в цілому висвітлює виконання Фондом у 2019 році повноважень, визначених Законом України від 09.12.2011 № 4107 “Про Фонд державного майна України”, проте цей документ **не затверджено рішенням колегії Фонду**, що є недотриманням вимог наказу Фонду від 31.07.2018 № 1018.

Звіт ФДМУ містить основні показники діяльності Фонду у сфері приватизації, оренди, управління корпоративними правами держави, державним майном, а також законодавчого забезпечення.

При складанні Звіту ФДМУ Фондом не забезпечено достовірності окремих показників: надходження до державного бюджету від приватизації державного майна, кількість прийнятих в управління протягом року єдиних майнових комплексів державних підприємств, кількість нерухомого майна, що тимчасово не використовується у господарській діяльності підприємств та може бути передано в оренду.

Через недотримання затверджених наказом Фонду від 31.07.2018 № 1018 Методичних рекомендацій окремі розділи Звіту ФДМУ мають ряд **недоліків:** не висвітлюються проблемні питання в сферах, що належать до повноважень Фонду, та шляхи їх вирішення, що не дає можливості здійснити всебічну оцінку результатів діяльності Фонду.

2. Аналіз стану забезпечення Фондом надходжень до державного бюджету за визначеними напрямками роботи свідчить про погіршення **фінансових результатів** протягом останніх трьох років (у 2019 році Фонд перерахував до державного бюджету загалом **2,94 млрд грн**, що на **0,42 млрд грн** (на 12,5 відс.) менше, ніж у **2018 році** (3,36 млрд грн), та на **2,42 млрд грн** (на 45,2 відс.) менше, ніж у **2017 році** (5,36 млрд гривень)).

При оцінці задекларованого “чистого прибутку” держави Фондом не враховано, що невиконання завдань із приватизації державного майна збільшило навантаження на державний бюджет. **Невиконаний Фондом на 16 400,0 млн грн показник надходжень** (код класифікації фінансування бюджету 500000 “Надходження від приватизації державного майна”) від приватизації державного майна покрито за рахунок збільшення запозичень, що призвело до зростання державного боргу та, відповідно, додаткових витрат державного бюджету з його обслуговування.

3. Фондом у **2019 році не забезпечено дієвих заходів з виконання передбачених Законом України “Про Фонд державного майна України” повноважень щодо продажу державного майна в процесі приватизації** (в тому числі ефективного контролю на всіх стадіях), належного контролю

за використанням майна, переданого в оренду, виконанням договорів оренди державного майна та відповідними надходженнями до державного бюджету.

3.1. Упродовж 2019 року план з надходжень від приватизації державного майна не виконувався. Окрім того, внесеними змінами цей план зменшено у 24 рази – з 17,1 млрд грн до 700 млн гривень. За результатами 2019 року цей план Фондом не виконано на 150,47 млн грн, або 21 відс., що призвело до недоотримання державним бюджетом вказаної суми. До державного бюджету надійшли кошти лише від продажу об'єктів малої приватизації – 549,52 млн гривень.

Зазначене зумовлено неоголошенням Фондом у 2019 році жодного конкурсу із продажу об'єктів великої приватизації. Обставинами, які перешкоджали організації продажу об'єктів великої приватизації, Фондом вказано невизначення Урядом радників для надання послуг з підготовки до приватизації об'єктів, а також порушення попередніми органами управління державним майном строків передачі об'єктів до сфери управління Фонду. Це спричинено неналежною взаємодією Фонду з центральними органами виконавчої влади з питань виконання основних функцій та завдань Фонду.

3.2. **Забезпечення надходжень від сплати підприємствами дивідендів та перерахування частини чистого прибутку на загальну суму 0,8 млрд грн хоча і становить 131,8 відс. плану, проте майже удвічі менше минулорічних надходжень.**

3.3 **Надходження коштів від оренди державного майна до державного бюджету забезпечено в розмірі 1 554,898 млн грн, або 129,57 відс. плану.** Дані Звіту ФДМУ не дають можливості проаналізувати збільшення доходів державного бюджету з урахуванням кількості договорів оренди станом на 31.12.2019 (17467) та порівняно з показником станом на 31.12.2018 (17311). При цьому надходження за підсумками 2019 року від оренди нерухомого майна бюджетних установ відображено в сумі 229,353 млн грн, хоча кількість чинних договорів зростає: у 2018 році – 16 938, у 2019 році – 17 091.

4. **Аналізом окремих розділів Звіту ФДМУ встановлено невідповідність наведених даних.** Так, за даними Звіту ФДМУ у 2019 році до державного бюджету перераховано 549,47 млн грн надходжень від приватизації, тоді як за даними Річного звіту про виконання Державного бюджету України за 2019 рік, розміщеного на сайті Державної казначейської служби України, такі надходження становили 549,52 млн грн, різниця – 0,05 млн гривень. Про різницю в обсягах надходжень у Звіті ФДМУ не зазначено, пояснень не наведено.

У підрозділі 1.3 “Продаж об'єктів малої приватизації” Звіту ФДМУ загальна сума надходжень від приватизації об'єктів малої приватизації зазначена в обсязі 659 975,6 тис. грн, при цьому у додатку 3 до Звіту ФДМУ загальна сума надходжень становить 622 122,1 тис. грн, різниця – 37 853,5 тис. гривень.

Згідно зі Звітом ФДМУ відповідно до розпорядчих документів Уряду, вказаних на стор. 27 Звіту ФДМУ, Фонду передано функції управління 72 ЄМК ДП у зв'язку з прийняттям рішень про їх приватизацію. Водночас

зазначеними розпорядженнями Уряду у 2019 році мало бути передано 25 ЄМК ДП, у 2020 році – 19.

У Звіті ФДМУ зазначається, що відомості про більш ніж 6 000 потенційних об'єктів оренди опубліковані на сайті Фонду, проте згідно з розміщеною на офіційному сайті Фонду Інформацією про об'єкти державної власності, щодо яких прийнято рішення про передачу в оренду, які станом на 01.02.2020 перебували у переліках цілісних майнових комплексів підприємств та їх структурних підрозділів і нерухомого майна, що може бути передано в оренду, таких об'єктів лише 4 262.

Також за даними Звіту ФДМУ станом на 01.01.2020 **бездокументарну форму існування акцій мали 112 АТ**, з яких 58 держава є держателем контрольного пакета акцій. Наведені Фондом звітні дані не відповідають даним розміщених на офіційному сайті Фонду реєстрів корпоративних прав держави станом на 27.12.2019 та 03.01.2020, **відповідно до яких таких товариств 158.**

5. Наведені у Звіті ФДМУ дані про реалізацію протягом 2019 року **373 об'єктів малої приватизації**, з яких **250** (понад 67 відс. загальної кількості) реалізовано зі **зниженням стартової ціни** (у деяких випадках на 50 відс.), та, як наслідок, **отримання доходів на 90 відс. менше від визначеної стартової ціни лотів** (220,0 млн грн замість 244,8 млн грн), свідчать **про можливе завищення стартової ціни**, інвестиційну непривабливість об'єктів, що призвели до необхідності подальшого застосування аукціонів зі зниженням стартової ціни та покрокового її зниження (голландська модель).

6. При аналізі у Звіті ФДМУ даних окремого Реєстру корпоративних прав держави, порядок формування і ведення якого визначено постановою Кабінету Міністрів України від 29.10.2003 № 1679 на виконання вимог статті 171 Господарського кодексу України, Фондом **не враховано, що у 2012 році цю статтю Господарського кодексу України вилучено.**

7. Протягом 2019 року Фондом **не забезпечено виконання вимог Порядку ведення єдиної бази даних звітів про оцінку**, затвердженого наказом Фонду від 17.05.2018 № 658, щодо доступу до Єдиної бази даних звітів про оцінку шляхом реєстрації та ідентифікації (автентифікації) нотаріусів або осіб, які вчиняють дії щодо операцій з відчуження об'єктів рухомого майна, та суб'єктів оціночної діяльності (оцінювачів) із застосуванням виключно засобів кваліфікованого електронного підпису чи печаток, які мають вбудовані апаратно-програмні засоби, що забезпечують захист записаних на них даних від несанкціонованого доступу, безпосереднього ознайомлення із зазначенням параметрів особистих ключів та їх копіювання.

У Звіті ФДМУ не окреслюються проблемні питання, пов'язані з джерелами фінансування робіт з приєднання інформаційно-телекомунікаційної системи сервісу внесення інформації до інтегрованої системи електронної ідентифікації, забезпеченням подальшої безперебійної роботи Єдиної бази звітів про оцінку та захисту її інформації тощо.

8. Аналіз даних Звіту ФДМУ засвідчив, що протягом 2019 року **законодавчого оновлення відповідно до сучасних економічних умов**

процесів приватизації та управління об'єктами державної власності Фондом не завершено, оскільки чотири законопроекти, розроблені Фондом, так і не внесено на розгляд Верховної Ради України. Окрім того, нормативно-правові акти, пов'язані із діяльністю Фонду, не подано до Кабінету Міністрів України, зокрема проєкт постанови “Деякі питання вдосконалення управління об'єктами державної власності”.

9. Фондом неповною мірою виконано рекомендації (пропозиції) Рахункової палати за результатами попереднього контрольного заходу. Конкретні пропозиції щодо врегулювання окремих положень правових актів у сфері приватизації державного майна продовжують опрацьовуватися Фондом за участі заінтересованих органів влади. Інформація Фонду щодо забезпечення дієвого контролю за відповідністю даних про об'єкти, виставлені на продаж, що вноситься регіональними відділеннями Фонду до електронної системи “Прозорро.Продажі”, не є змістовною.

ПРОПОЗИЦІЇ

1. Про результати аналізу звіту Фонду державного майна України за 2019 рік у частині, що впливає на виконання державного бюджету, поінформувати Верховну Раду України.

2. Звіт Рахункової палати про результати аналізу звіту Фонду державного майна України за 2019 рік у частині, що впливає на виконання державного бюджету, і рішення Рахункової палати надіслати Комітетові Верховної Ради України з питань економічного розвитку та рекомендувати розглянути на засіданні.

3. Відомості про результати аналізу у формі рішення Рахункової палати надіслати Кабінетові Міністрів України і рекомендувати доручити Фонду державного майна України:

– забезпечити обґрунтованість щорічного планування показників надходжень від приватизації державного майна та виконання запланованих показників;

– забезпечити детальний аналіз нормативно-правових актів у сфері приватизації державного і комунального майна, управління об'єктами державної власності, формування та ведення Реєстру корпоративних прав держави з метою оновлення з урахуванням сучасних економічних умов та розглянути питання про внесення відповідних змін до цих актів;

– розробити і подати Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо внесення змін до Закону України “Про Фонд державного майна України” у частині вдосконалення взаємодії з іншими органами влади та положень про наглядову раду з питань оціночної діяльності.

4. Рішення та Звіт про результати аналізу звіту Фонду державного майна України за 2019 рік у частині, що впливає на виконання державного бюджету, та рішення Рахункової палати надіслати Фонду державного майна України і рекомендувати забезпечити:

– розгляд звіту на засіданні колегії, як це передбачено Методичними рекомендаціями щодо складання річного звіту та щоквартальної аналітичної довідки про роботу Фонду та хід приватизації державного майна, затвердженими наказом Фонду від 31.07.2018 № 1018;

– при складанні звітів за наступні роки повноту і достовірність інформації та даних, окреслення проблемних питань у сферах, віднесених до повноважень Фонду, чітке дотримання структури звіту, визначеної Методичними рекомендаціями щодо складання річного звіту та щоквартальної аналітичної довідки про роботу Фонду та хід приватизації державного майна, затвердженими наказом Фонду від 31.07.2018 № 1018;

– дієвий контроль за щорічним досягненням запланованих показників надходжень від приватизації державного майна;

– детальний аналіз Методичних рекомендацій щодо складання річного звіту та щоквартальної аналітичної довідки про роботу Фонду та хід приватизації державного майна, затверджених наказом Фонду від 31.07.2018 № 1018, та за необхідності внесення змін;

– усунення виявлених Рахунковою палатою недоліків.

Член Рахункової палати

І. М. Іванова